

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО
(ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА)”
(для бакалаврів)**

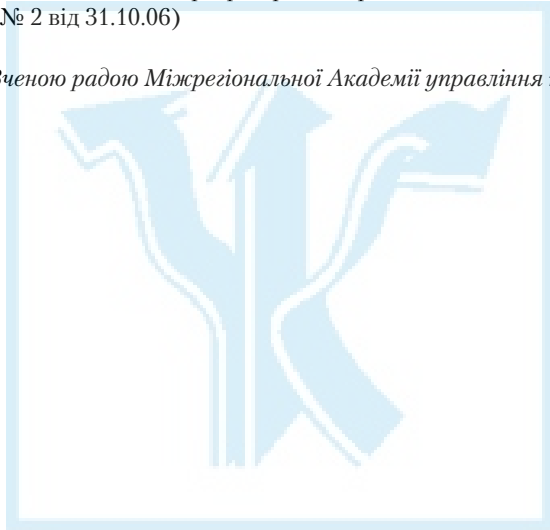
МАУП

Київ 2007

Підготовлено викладачем кафедри правоохоронної діяльності *О. Л. Пелих*

Затверджено на засіданні кафедри правоохоронної діяльності
(протокол № 2 від 31.10.06)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

МАУП

Пелих О. Л. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Кримінальне право (Загальна частина)” (для бакалаврів). — К.: МАУП, 2007. — 30 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, зміст дисципліни, теми самостійної роботи студентів, питання для самоконтролю, практичні завдання, задачі, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2007

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота студентів є складовою навчального процесу, основним засобом опанування навчального матеріалу в позааудиторний час.

Мета самостійної роботи студентів з дисципліни “Кримінальне право (Загальна частина)” — засвоїти в повному обсязі навчальну програму і сформувати самостійність як особисту рису та важливу професійну якість, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Завданнями самостійної роботи студентів з дисципліни є засвоєння закріплення та систематизація відповідних теоретичних знань, а також їх застосування при виконанні практичних завдань. Самостійна робота студентів забезпечує їх підготовку до поточних аудиторних занять.

Зміст самостійної роботи студентів з дисципліни “Кримінальне право (Загальна частина)” визначається навчальною програмою дисципліни, а також цими методичними матеріалами.

До основних форм самостійної роботи студентів з дисципліни “Кримінальне право (Загальна частина)” належать такі:

- опрацювання прослуханого лекційного матеріалу, обов’язкових і додаткових наукових літературних джерел;
- вивчення окремих тем або питань, передбачених для самостійного опрацювання;
- виконання домашніх завдань;
- виконання та письмове оформлення задач, схем, порівняльних таблиць та інших робіт;
- підготовка до практичних занять;
- підготовка до різних форм поточного контролю;
- пошук та огляд літературних джерел за заданою проблематикою;
- написання реферату за заданою проблематикою;
- аналітичний розгляд наукових публікацій.

У процесі самостійної підготовки до практичних занять студенти повинні опрацювати прослуханий лекційний матеріал, всебічно розглянути зміст питань, що виносяться на заняття, проаналізувати відповідні навчальні літературні джерела, нормативно-правові акти. Студенти перевіряють рівень засвоєння знань самостійно, відповідаючи на питання для самоконтролю.

Домашнє завдання з дисципліни студенти виконують з метою закріплення та поглиблення теоретичних знань, а також набуття вмінь щодо навчального матеріалу, винесеного для самостійного опрацювання. Разом із вивченням законодавства слід також вивчати і аналізувати практику його реалізації, обставини і причини прийняття відповідних законодавчих актів, ставлення до них практиків і громадськості. Обсяг об'єктів порівняльного вивчення повинен бути максимально вичерпний. Вивченню підлягають насамперед чинні закони та інші нормативно-правові акти. У коло об'єктів вивчення можуть входити також скасовані акти, проекти актів з відповідного питання і такі, що фактично втратили значення.

Практичні завдання (задачі) мають на меті закріпити теоретичні знання студентів і головне – сформувати навички роботи з нормативними актами. Перед початком розв'язання задач, що відтворюють ситуації, з якими стикаються громадяни при зверненні до органів соціального захисту, необхідно засвоїти теоретичні положення з окремих питань соціального забезпечення. Практичні завдання (задачі) необхідно виконувати в письмовій формі з розгорнутим мотивованим розв'язанням. При виконанні домашніх завдань слід продемонструвати вміння самостійно аналізувати конкретні ситуації, аргументовано відповідати на поставлені питання, посилаючись на відповідні закони та інші нормативні акти. Відповіді повинні бути повні, обґрунтовані, із зазначенням можливих порушень чинного кримінального законодавства і визначенням їх наслідків. При цьому необхідно наводити посилання на конкретні статті Кримінального кодексу України та інших нормативних актів.

Важливий засіб засвоєння знань становлять реферати. Написання реферату за заданою проблематикою необхідно починати з ретельно продуманого вступу. У вступі визначаються мета дослідження, практичне і теоретичне значення теми, з максимально можливою точністю встановлюються межі досліджуваної теми, а також методи дослідження.

В основній частині реферату насамперед викладається зміст досліджуваної проблеми. Наслідком проведеного дослідження можуть бути пропозиції щодо оптимізації кримінального законодавства. У такому разі необхідно всебічно обґрунтувати прийняття рішення.

Робота повинна завершуватись аргументованими висновками.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів:

- оцінка “відмінно” — студент повною мірою розкриває питання, винесені для самостійного опрацювання, вільно оперує поняттями і науковою термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну думку щодо відповідної теми і здатний аргументовано її доводити;
- оцінка “добре” — загалом рівень знань студента відповідає щойно викладеному, але він припускається певних помилок при розв’язанні завдань, винесених для самостійного опрацювання, обґрунтування неточні, не наводяться обґрунтовані докази;
- оцінка “задовільно” — студент розкриває питання, винесені для самостійного опрацювання, у загальних рисах, розуміє їх сутність, намагається робити висновки, але при цьому припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно, непослідовно;
- оцінка “незадовільно” — студент не може відповісти на поставлені запитання або відповідає неправильно, не розуміє сутності питань, не може зробити висновки.

ЗМІСТ
дисципліни
“КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО (ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА)”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми	Лекції	ПЗ	Сам. роб.
1	2	3	4	5
	Змістовий модуль I. Вчення про загальну частину кримінального права і вчення про злочин			
1	Поняття, предмет, завдання, система і принципи кримінального права України	2	2	2
2	Закон про кримінальну відповідальність	4	4	1
3	Поняття і ознаки злочину; класифікація злочинів	2	2	1
4	Підстави кримінальної відповідальності. Склад і кваліфікація злочину	4	2	1

1	2	3	4	5
5	Об'єкт злочину	2	2	-
6	Об'єктивна сторона складу злочину	4	4	1
7	Суб'єкт злочину	2	2	-
8	Суб'єктивна сторона складу злочину	2	4	1
9	Стадії скоєння злочину	2	2	-
10	Співучасть у злочині	4	4	1
11	Множинність злочинів	4	2	-
12	Обставини, що виключають злочинність діяння	6	2	1
Змістовий модуль II. Вчення про покарання і звільнення від покарання				
13	Звільнення від кримінальної відповідальності	2	2	4
14	Покарання та його види	6	4	10
15	Призначення покарання	4	4	10
16	Звільнення від покарання та його відбування	6	6	16
17	Судимість	2	2	10
18	Примусові заходи медичного характеру і примусове лікування	2	2	4
19	Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх	2	4	6
Разом годин:				

ТЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Змістовий модуль I. Вчення про загальну частину кримінального права і вчення про злочин

Тема 1. Поняття, предмет, завдання, система і принципи кримінального права України

Питання для самоконтролю

1. В яких значеннях вживається словосполучення “кримінальне право”?
2. Що становить предмет кримінального права?

3. У чому полягає завдання кримінального права і які функції воно виконує?
4. Яка система кримінального права?
5. Які існують принципи кримінального права?
6. Які галузі права суміжні з кримінальним правом і чому?
7. Що становить предмет науки кримінального права?
8. Які методи найчастіше застосовуються в наукових дослідженнях кримінального права?
9. Зв'язки науки кримінального права з іншими науками.
10. Зміст навчального курсу “Кримінальне право”.

Практичні завдання

1. Підготуйте реферат за темою “Конституція України і питання розвитку кримінального права”.
2. Підготуйте реферат за темою “Принципи кримінального права та їх значення”.
3. Підготуйте реферат за темою “Поняття кримінального права як самостійної галузі права”.

Задачі

1. Гр. Омельченко і Іванов скоїли грабіж. До цього Іванов вчиняв хуліганські дії. Грабіжників було затримано. Дії Омельченка були кваліфіковані як грабіж, скоєний за попередньою змовою групою осіб (ч. 2 ст. 186 КК України), а дії Іванова — хуліганство (ч. 1 ст. 296 КК України) та грабіж, вчинений за попередньою змовою групою осіб (ч. 2 ст. 186 КК України).

За яким принципом кримінального права осіб було притягнуто до відповідальності?

2. Китюшко був звільнений судом від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням з потерпілим (ст. 46 КК України).

Яка функція кримінального права була здійснена?

Література [1–5; 15; 22–23; 25; 27; 29; 34–42]

Тема 2. Закон про кримінальну відповідальність

Питання для самоконтролю

1. Що таке закон про кримінальну відповідальність?
2. З чого складається чинне кримінальне законодавство України і яка структура Кримінального кодексу України?

3. Що таке диспозиція статті Особливої частини Кримінального кодексу України? Види диспозицій.
4. Що таке санкція статті Особливої частини Кримінального кодексу України? Види санкцій.
5. Чинність закону про кримінальну відповідальність у часі. Який порядок набрання і припинення законом чинності?
6. У чому полягає зворотна дія закону про кримінальну відповідальність?
7. Принципи чинності кримінального закону про кримінальну відповідальність у просторі.
8. Екстрадиція та її правові підстави.
9. Що таке тлумачення-з'ясування закону про кримінальну відповідальність? Види і способи його здійснення.
10. Види кримінальної відповідальності за суб'єктами тлумачення.

Практичні завдання

1. Підготуйте реферат за темою “Зворотна дія закону про кримінальну відповідальність у часі”.
2. Підготуйте реферат за темою “Кримінально-правові норми та їх види”.

Задачи

1. На теплоході “Україна”, приписаному до порту Одеса, під час переходу відкритим морем до Нью-Йорка громадянин Росії Іванов убив громадянина Росії Петрова.

Закон якої країни має бути застосований у цьому разі?

2. Гр. Колотило було притягнуто 15 вересня 2001 р. до кримінальної відповідальності за ст. 174 КК України. Заперечуючи свою провину, Колотило заявив, що ці дії він вчинив на початку січня 2001 р., тоді як кримінальна відповідальність за ст. 174 КК України була встановлена з 1 вересня 2001 р., тобто з дня, коли набрав чинності новий Кримінальний кодекс України.

Як треба вирішити цю справу?

3. Гр. Чижиков виїхав до Румунії, де у складі організованої злочинної групи брав участь у скоєнні розбійних нападів. Після повернення до України злочинна діяльність Чижикова була викрита.

Яке рішення потрібно прийняти в цьому разі?

4. Іноземець Сарданапал, не поділивши на території Німеччини прибутки із громадянином України Притикою, убив його. Після

цього проїздив територією України, де й був викритий як убивця.

Як належить вчинити в цьому разі?

5. З метою позбутися конкурента громадянин Полохало підклав міну в автомобіль гр. Гречка, який їхав до Польщі. Вибух стався на території цієї країни. Гречко загинув.

На території якої країни було скоєно злочин?

Література [1; 2; 15; 22–25; 27–29; 39–42; 48]

Тема 3. Поняття і ознаки злочину; класифікація злочинів

Питання для самоконтролю

1. Які існують визначення поняття злочину?
2. Де сформульовано законодавче визначення поняття злочину і які ознаки воно має?
3. Що означає малозначущість діяння, яке рішення має бути прийняте у зв'язку з його вчиненням?
4. У чому полягає законодавча класифікація злочинів? Її практичне значення.

Практичні завдання

1. Підготуйте реферат за темою “Класифікація злочинів та її кримінально-правове значення”.
2. Підготуйте реферат за темою “Місце злочину в системі правопорушень”.

Задачі

1. Голодний гр. Бідило, проходячи городами інших громадян, накопав майже кілограм картоплі і напик її для того, щоб з'їсти, але був затриманий власниками.

Чи можна вважати ці дії злочином?

2. Гр. Крупко знайшов на дорозі гаманець зі значною сумою грошей і паспорт власника гаманця. Крупко гроші залишив собі, а паспорт знищив.

Чи підлягає він кримінальній відповідальності?

3. Військовослужбовець Бондарчук приніс зі служби додому ракетницю, яку поклав до шафи. Його 15-річний син знайшов ракетницю і, вирішивши полякати приятеля, наставив її на нього, а потім

натиснув на спусковий гачок. Ракетниця виявилася зарядженою і підлітка було вбито.

Чи було скоєно злочин у цьому разі? (Ознайомтесь зі ст. 22 КК України).

4. Гр. Шариков вирішив скоїти самогубство. Він зробив саморобний вибуховий пристрій і, перебуваючи у квартирі, привів його в дію. Вибухова хвиля пішла в бік від Шарикова і, зруйнувавши стінку, вбила сусіда. Гр. Шариков отримав легкі тілесні ушкодження.

Чи злочинні дії Шарикова?

Література [2; 22–23; 25; 27–29; 39; 41; 48]

Тема 4. Підстави кримінальної відповідальності. Склад і кваліфікація злочину

Питання для самоконтролю

1. Що означає поняття кримінальної відповідальності? Обставини, що її характеризують.
2. Що таке кримінально-правові відносини? Їх елементи.
3. Філософські та правові підстави кримінальної відповідальності.
4. Наявність складу злочину у вчиненому особою суспільно небезпечному вчинку як підстава кримінальної відповідальності.

Практичне завдання

Підготуйте реферат за темою “Кримінальна відповідальність як вид юридичної відповідальності”.

Задачі

1. Гр. Суржак замислив обікрасти крамницю. Про це він неодноразово розповідав друзям, висловлював різні варіанти скоєння злочину, обіцяв почастивати їх після крадіжки. Однак вчинити будь-які дії він не встиг, бо був притягнутий до кримінальної відповідальності за ч. 1 ст. 16 КК України (готування до злочину) і ч. 3 ст. 185 КК України (крадіжка, поєднана з проникненням у чуже приміщення).

Чи обгрунтоване притягнення Суржака до кримінальної відповідальності?

2. Гр. Черненко багаторазово впродовж року скоював дрібне хуліганство. За це на нього послідовно накладались адміністративні стягнення у вигляді штрафу, виправних робіт і адміністративного

арешту (ст. 173 КпАП). У зв'язку з тим, що гр. Черненко знову скоїв таке саме правопорушення, дільничний інспектор міліції в рапорті на ім'я начальника РВВС порушив питання про при-тягнення хулігана до кримінальної відповідальності як “неви-правного”.

Чи обґрунтована думка дільничного інспектора міліції?

3. Гр. Гавриков скоїв квартирну крадіжку (ч. 3 ст. 185 КК України). Ключі для проникнення до квартири йому підібрав гр. Сиденко (ч. 5 ст. 27 і ч. 3 ст. 185 КК України). До скоєння наступної квар-тирної крадіжки Гавриков залучив Чухна. У момент проникнення до квартири їх було затримано (ч. 3 ст. 15 і ч. 3 ст. 185 КК Украї-ни).

Що є підставою кримінальної відповідальності громадян Гав-рикова, Сиденка і Чухна?

Література [2; 23; 25; 28–29, 38–39; 42; 48]

Тема 6. Об'єктивна сторона складу злочину

Питання для самоконтролю

1. Визначення поняття об'єктивної сторони складу злочину.
2. Які існують ознаки об'єктивної сторони складу злочину?
3. Які ознаки характеризують бездіяльність як вид суспільно небез-печного діяння?
4. Яке кримінально-правове значення мають суспільно небезпечні наслідки?
5. Які вимоги висуваються для необхідного причинного зв'язку між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслід-ками?
6. З якими об'єктивними обставинами пов'язане діяння як ознака об'єктивної сторони складу злочину?

Практичні завдання

1. Підготуйте реферат за темою “Поняття і значення розподілу злочинів на діяння з матеріальними і формальними складами”.
2. Підготуйте реферат за темою “Факультативні ознаки об'єктивної сторони складу злочину”.

Задачи

1. Гр. Костенко, підібравши ключі, відчинив двері будинку гр. Гутняка, проник до кімнат, викрав його особисті речі на значну суму.
Ознайомтесь зі ст. 185 КК України і проаналізуйте об'єктивну сторону складу злочину Костенка. Вирішіть питання про значення для кримінальної відповідальності місця скоєння злочину.
2. До гр. Лебеда викликали чергового лікаря районної поліклініки. Однак той не зміг надати хворому допомогу, тому що міст через річку виявився зруйнований повінню, а іншого шляху до будинку хворого не було. Лебедь помер.

Чи несе лікар кримінальну відповідальність у такому разі? Яке має значення непереборна сила для вирішення питання про кримінальну відповідальність?

3. У шкільному басейні проводився урок плавання учнів другого класу. Вчитель Макуха залишив басейн, бо йому терміново було потрібно зателефонувати. За час його відсутності школяр Таратута захлинувся і потонув.

Охарактеризуйте об'єктивну сторону злочину. Чи перебувають тяжкі наслідки у причинному зв'язку зі службовою діяльністю Макухи?

Література [2; 23; 25; 28; 29; 31; 38; 48]

Тема 8. Суб'єктивна сторона складу злочину

Питання для самоконтролю

1. Визначення і ознаки суб'єктивної сторони складу злочину.
2. У чому полягає законодавче визначення провини і які її норми?
3. Розмежуйте формули прямого й непрямого умислу.
4. Розмежуйте формули злочинної самовпевненості та злочинної недбалості.
5. Що таке казус (випадок) і які його правові наслідки?
6. У чому полягає подвійна (мішана) форма провини? Її види?
7. Факультативні ознаки суб'єктивної сторони складу злочину.
8. Поняття помилки у кримінальному праві та її види.

Практичні завдання

1. Підготуйте реферат за темою “Подвійна (мішана) форма вини”.
2. Підготуйте реферат за темою “Поняття та види помилок у кримінальному праві”.

Задачі

1. Гр. Голубко незаконно зберігав удома пістолет. Його сімнадцятирічний син за відсутності вдома батька знайшов зброю і, бавлячись нею, випадковим пострілом убив приятеля.

Визначте форму вини Голубка і його сина.

2. Громадяни Опришко і Говоров у лісі розклали багаття. Повертаючись додому, не загасили його, бо сподівалися, що це зробить дощ, який саме розпочався. Однак через вітер полум'я перекинулося на дерева, внаслідок чого згоріло 15 га лісу.

Визначте форму вини суб'єктів цього злочину.

3. Лікар-гінеколог Савка робила аборти вдома. Під час одного з абортів у вагітної почалися кровотеча, ускладнення, і вона померла, бо Савка не викликала “швидку”, хоча й намагалася самостійно запобігти смерті.

Визначте форму провини Савки щодо проведення абортів і настання смерті потерпілої.

4. Гр. Фортунатов зустрічався з неповнолітньою гр. Кислицею, яка “задля солідності” сказала йому, що їй дев'ятнадцять років. Невдовзі Фортунатов згвалтував Кислицю.

За якою частиною ст. 152 КК України слід кваліфікувати дії Фортунатова?

Література [1; 2; 15; 20; 22; 23; 25; 27–29; 31; 38; 41; 48]

Тема 10. Співучасть у злочині

Питання для самоконтролю

1. Що таке співучасть у злочині? Її ознаки.
2. Як існують види співучасників?
3. Форми співучасті.
4. На яких підставах і в яких межах відповідають співучасники?
5. У чому полягають особливості відповідальності організаторів та учасників організованої групи чи злочинної організації?
6. Умови добровільної відмови співучасників.
7. Які існують види причетності до злочину?

Практичні завдання

1. Підготуйте реферат за темою “Організована злочинна група і злочинна організація”.
2. Підготуйте реферат за темою “Добровільна відмова співучасників”.

Задачи

1. Бажаючи позбутися свого чоловіка, який був п'яничкою, гр. Чернова домовилася з гр. Губенком, що той вб'є її чоловіка за грошіву винагороду. Чернова розповіла Губенкові, як увійти до будинку, дала йому сокиру, якою він і вбив сонного Чернова, а після вбивства груп скинув до озера.

Визначте форму співучасті та види співучасників.

2. Гр. Кордак викрав зі сховища 50 хутряних виробів, склав їх у дві валізи, зупинив автомобіль, яким керував гр. Корнєв, і відвіз крадене додому. Дорогою Кордак розповів Корнєву про скоєне і розплатився з ним п'ятьма хутряними шапками.

Чи можна визнати Корнєва співучасником викрадення?

3. Сторож Рибка побачив, як двоє невідомих ламають двері складу. Злякавшись нападу злочинців, Рибка залишив пост і втік. Злочинці викрали матеріальних цінностей на велику суму грошей.

Чи можна визнати Рибку співучасником розкрадання?

4. Громадяни Лабутько, Жиров і Невірко (був за кермом авто) поїхали на автомобілі, який належав Невіркові, до центра міста. Вони пиячили в ресторані, а потім поїхали додому. Невірко весь час дорогою перевищував встановлену швидкість, а Лабутько і Жиров підбадьорювали його і заохочували. Невірко не зупинився на червоне світло світлофора і збив гр. Сніжка, який помер на місці пригоди. Невірко був притягнутий слідчим до відповідальності за ч. 2 ст. 286 КК України, а Лабутько і Жиров були притягнуті як співучасники цього злочину.

Чи можна кваліфікувати дії Лабутька і Жирова як співучасть у злочині?

5. Громадяни Андрієнко, Василенко і Петренко вирішили вкрати речі з квартири гр. Буравої. Вважаючи, що господиня на роботі, вони підійшли до її будинку. Василенко і Петренко залишилися на вулиці, а Андрієнко через вікно проник у квартиру. Там він несподівано застав Бураву, яку вбив ножем. Після цього зібрав цінні речі й передав їх Василенкові та Петренкові. Усі були затримані.

Яка в цьому разі існує форма співучасті? За які дії відповідатиме кожний із зазначених злочинців?

Література [2; 22; 23; 25; 27–29; 40; 41; 43; 48]

Тема 12. Обставини, що виключають злочинність діяння

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає сутність обставин, що виключають злочинність діяння?
2. Умови правомірності необхідної оборони.
3. Що таке уявна оборона? Наслідки заподіяння шкоди у стані уявної оборони.
4. Обставини, що визначають правомірність затримання особи, яка скоїла злочин.
5. Які умови правомірності заподіяння шкоди у стані крайньої необхідності?
6. У чому полягає сутність фізичного або психічного примусу як обставини, що зумовлює злочинність діяння?
7. В яких випадках виконання наказу або розпорядження зумовлює кримінальну відповідальність?
8. Чому виправданий ризик виключає кримінальну відповідальність?
9. В яких випадках виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації, пов'язане з вимушеним заподіянням шкоди, є обставиною, що виключає злочинність діяння?

Практичні завдання

1. Підготуйте реферат за темою “Відмінність крайньої необхідності від необхідної оборони”.
2. Підготуйте реферат за темою “Добровільна відмова при незавершеному злочині”.

Задачі

1. Неодноразово судимий, у тому числі за вбивство, гр. Рюрик, зустрівши гр. Кондратюка, вимагав у нього гроші на випивку. На відповідь Кондратюка, що грошей він не має, Рюрик пригрозив, що якщо Кондратюк не принесе гроші за годину, то він його заріже. При цьому показав фінський ніж. Коли Рюрик повернувся спиною до Кондратюка і пішов, останній схопив цеглину і вдарив Рюрика по голові, від чого той помер.

Чи можна сказати, що Кондратюк діяв у межах необхідної оборони?

2. Гр. Покутий, перебуваючи у нетверезому стані, напав на гр. Ланка і вдарив його ножем у плече. Ланко вибив ніж з рук Покутого і поцілиив ним у серце, від чого Покутий помер на місці.

Чи підлягає Ланко кримінальній відповідальності?

3. Перебуваючи на ринку, гр. Пирогов вихопив у продавця чоботи і побіг. Продавець і ще троє громадян наздогнали Пирогова, відібрали чоботи і били його доти, поки їм не перешкодили працівники міліції. Від побоїв Пирогов втратив зір на одне око. Адвокат продавця переконував суд, що його підзахисний діяв у межах заходів, необхідних для затримання злочинця, бо не знав, чи є у Пирогова зброя.

Чи можна погодитися з адвокатом?

4. Очікуючи на інкасатора, продавець магазину Шутова поклала гроші до сумки і сховала її під прилавок. У цей момент до магазину вдерлися злочинці і, погрожуючи пістолетом, зажадали від Шутової денної виручки. Вона витягла сумку з грошима і віддала злочинцям.

Оцініть дії Шутової.

Література [1; 2; 15–16; 18; 21–23; 25; 27–29; 39–42; 48]

Змістовий модуль II. Вчення про покарання і звільнення від покарання

Тема 13. Звільнення від кримінальної відповідальності

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає сутність звільнення від кримінальної відповідальності? Види такого звільнення.
2. Наявність яких чинників потрібна для звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дієвим каяттям?
3. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим.
4. Які вимоги висуваються для вирішення питання про звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки?
5. Що означає ситуація, за якої внаслідок зміни обстановки вчинене діяння втратило суспільну небезпечність або особа перестала бути суспільно небезпечною?

6. Який критерій покладено в основу визначення строків давності притягнення до кримінальної відповідальності?
7. Що означає зупинення й переривання строків давності? В яких випадках це має місце?
8. Як вирішується питання про застосування давності до особи, що скоїла злочин, за який може бути призначено довічне позбавлення волі?

Практичні завдання

1. Підготуйте реферат за темою “Відмінність добровільної відмови від доведення злочину до кінця від дієвого каяття”.
2. Підготуйте реферат за темою “Переривання та зупинення перебігу строків давності”.

Задачи

1. Гр. Заплатнюк з мотивів особистої зневаги заподіяв гр. Теплокові умисне легке тілесне ушкодження, що спричинило її короткочасний розлад здоров'я (ч. 2 ст. 125 КК України). Заплатнюк і Теплоук подали до суду заяви, що вони примирилися між собою і просили припинити справу на підставі ст. 46 КК України. Але суд виявив, що Заплатнюк примусив написати Теплоука зазначену заяву, погрожуючи вбивством.

Як мусить вчинити суддя?

2. Неповнолітній Сангушко з групою підлітків брав участь у скоєнні хуліганства (ч. 2 ст. 296 КК України), а також у крадіжці речей з прилавку в магазині (ч. 2 ст. 185 КК України). Усвідомлюючи суспільну небезпеку своєї поведінки, Сангушко припинив стосунки з приятелем, пішов працювати, успішно закінчив вечірню школу, у лавах Збройних сил виявив себе з кращого боку, врятував життя командирів. Після звільнення з армії Сангушко прийшов у РВВС і щиросердно розповів про скоєні ним злочини.

Чи є підстави для звільнення Сангушка від кримінальної відповідальності згідно із ст. 48 КК України?

3. Учень 10-го класу Томко скоїв грабіж (ч. 1 ст. 186 КК України). Враховуючи клопотання колективу школи про передання його на поруки, а також щиросердне покаяння Томка, суд задовольнив клопотання колективу, а справу своїм рішенням закрити. За тиждень по тому Томко пішов зі школи і почав торгувати у приватному кіоску.

Що може зробити в такій ситуації колектив школи?

4. Гр. Волгін скоїв квартирну крадіжку (ч. 3 ст. 185 КК України). Злочин було розкрито за сім років, коли Волгін розповів про нього у зв'язку з розслідуванням проти нього нової кримінальної справи.

Чи можна притягти Волгіна до відповідальності за перший злочин з урахуванням строку, який минув з того часу?

5. Гр. Чертков вбив власну вагітну дружину (п. 2 ч. 2 ст. 115 КК України), після чого переховувався. Його було затримано тільки за шістнадцять років після скоєння злочину.

Яке рішення може прийняти суд стосовно Черткова?

Література [2; 4; 22; 23; 25; 27–29; 40; 41]

Тема 14. Покарання та його види

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення покарання і розкрийте його значення у системі державних заходів боротьби із злочинністю.
2. Назвіть ознаки покарання.
3. Що таке мета покарання і які основні теорії відносно неї відомі в історії дослідження цього питання?
4. Послідовно розгляньте сутність основних теорій покарання.
5. Які складові зумовлюють мету покарання в чинному кримінальному законодавстві?
6. Що таке система покарань? Її ознаки і значення.
7. Як класифікуються покарання за різними критеріями (підставами)?
8. Види покарання.

Практичні завдання

1. Підготуйте реферат за темою “Довічне позбавлення волі”.
2. Підготуйте реферат за темою “Основні та додаткові покарання”.

Задачі

1. Суд засудив гр. Карташова за ст. 247 КК України до обмеження волі на строк два роки і як додаткове покарання застосував штраф у розмірі 50 НМДГ.

Чи правильний вирок суду?

2. Суд засудив громадян Симака і Вознюка до позбавлення волі на строк три роки кожного за таємне викрадення 340 м вовняної тканини (ч. 2 ст. 185 КК України). Засуджені на момент скоєння

злочину працювали у службі охорони фабрики. Як додаткову міру покарання суд позбавив Симака і Вознюка права обіймати посади, пов'язані з матеріальною відповідальністю, строком три роки.

Чи законне це рішення?

3. Суд засудив гр. Хробака за ч. 5 ст. 191 КК України до покарання у вигляді позбавлення волі на строк 10 років. Стосовно додаткових покарань у вирокі суду не згадувалося.

Чи порушено в цьому разі вимоги закону?

4. Засуджуючи гр. Чепрунова за п. 6 ч. 2 ст. 115 КК України до довічного ув'язнення з конфіскацією майна, суд конфіскував також одяг, що належить засудженому, і предмети якого підпадають під п. 2 Переліку майна, що не підлягає конфіскації за судовим вироком, зазначивши, що Чепрунову як засудженому до такого покарання вони вже не будуть потрібні.

Чи правильно вирішив суд щодо конфіскації майна?

5. Гр. Пугач засуджений до довічного ув'язнення за умисне вбивство за обтяжуючих обставин. На момент скоєння злочину йому було 63 роки, на момент засудження – 66.

Чи правильний вирок суду?

Література [1–3; 12; 15; 22–23; 25]

Тема 15. Призначення покарання

Питання для самоконтролю

1. Що таке загальні засади призначення покарання?
2. Перша загальна засада призначення покарання.
3. У чому полягає друга загальна засада призначення покарання?
4. Третя загальна засада призначення покарання.
5. Що таке обставини, що пом'якшують або обтяжують покарання, і як вони враховуються при його призначенні?
6. Які чинники враховуються судом при призначенні покарання за незавершений злочин, скоєний у співучасті?
7. Що означає призначення м'якшого покарання, ніж передбачено законом?
8. Які існують правила і межі призначення покарання за сукупністю злочинів?
9. Які існують правила і межі призначення покарання за сукупністю вироків?

10. Які існують правила складання різнорідних покарань за сукупністю злочинів і вироків?
11. Як вирішується питання про зарахування строку попереднього ув'язнення?
12. Як обчислюються строки покарання?

Практичні завдання

1. Підготуйте реферат за темою “Підстави та порядок призначення м'якшого покарання, ніж передбачено законом”.
2. Підготуйте реферат за темою “Призначення покарання за сукупністю злочинів і вироків”.

Задачі

1. Гр. Бойко засуджений за ч. 3 ст. 296 КК України до трьох років позбавлення волі та за ч. 1 ст. 185 КК України так само до трьох років позбавлення волі. Оскільки Бойко раніше судимий, суд шляхом повного складання призначених покарань призначив йому остаточну міру покарання — шість років позбавлення волі.

Чи правильний вирок суду?

2. Умовно-достроково звільнений від покарання з місць позбавлення волі за один рік і 8 місяців гр. Беркут знову за кілька місяців скоїв злочин і був засуджений за ч. 3 ст. 187 КК України до 10 років позбавлення волі, а за ч. 3 ст. 185 КК України — до п'яти років позбавлення волі, і за сукупністю злочинів — до 12 років позбавлення волі. До цього покарання суд частково додав невідбутий строк, остаточно визначивши строк покарання 13 років позбавлення волі.

Чи порушено в цьому разі вимоги ст. 70 КК України?

3. Гр. Шепелев був засуджений за протидію законній господарській діяльності (ч. 3 ст. 206 КК України) до 8 років позбавлення волі. Відбуваючи покарання, за рік він скоїв умисне вбивство з особливою жорстокістю іншого засудженого, за що був засуджений до 14 років позбавлення волі. При складанні покарань за сукупністю вироків загальний строк покарання йому було визначено 20 років.

Чи відповідає таке рішення суду вимогам закону?

4. Гр. Сухаренко був засуджений за вчинення чотирьох злочинів: за перший — до 200 годин громадських робіт, за другий — до 6 місяців арешту, за третій — до 3 років обмеження волі та за четвертий — до 5 років позбавлення волі.

Визначте остаточне покарання за сукупністю злочинів.

5. Гр. Куперштейн перебував у попередньому ув'язненні 4 місяці та 16 днів. Він був засуджений до двох років обмеження волі.

Визначте остаточний вид і строк покарання, яке повинен відбутися Куперштейн.

Література [1–3; 15; 22; 23; 25; 27–29; 40; 41]

Тема 16. Звільнення від покарання та його відбування

Питання для самоконтролю

1. Що таке звільнення від покарання? Чим воно відрізняється від звільнення від кримінальної відповідальності?
2. Які існують види звільнення від покарання?
3. У чому полягає звільнення від покарання у зв'язку з втратою особою суспільної небезпеки?
4. Які умови звільнення від відбування покарання з випробуванням і які обов'язки можуть бути покладені на особу, щодо якої застосовано цей інститут?
5. Інститут звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років.
6. У чому полягає сутність звільнення від відбування покарання у зв'язку із закінченням строку давності виконання обвинувального вироку?
7. Що таке умовно-дострокове звільнення від відбування покарання і які підстави застосування цього інституту?
8. Які умови заміни невідбутої частини покарання більш м'яким?
9. Інститут звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років.
10. Які існують особливості звільнення від покарання через хворобу?
11. Що таке амністія? До яких осіб вона не застосовується? Види амністії.
12. Що характерно для помилування?
13. Відмінності амністії і помилування.

Практичні завдання

1. Підготуйте реферат за темою “Заміна невідбутої частини покарання більш м'яким”.
2. Підготуйте реферат за темою “Звільнення від відбування покарання з випробуванням”.

Задачи

1. Суд, засуджуючи гр. Червоненка до трьох років позбавлення права обіймати певні посади або здійснювати певну діяльність, прийняв рішення про звільнення його від відбування покарання з випробуванням (ст. 75 КК України). Одночасно суд зобов'язав Червоненка не відвідувати ринки, розташовані в місті.

Чи наявні в судовому рішенні суперечності із законом?

2. Після відбуття третини з п'яти років призначеного строку покарання у вигляді обмеження волі за злочин середньої тяжкості адміністрація закладу, де відбував покарання засуджений гр. Чаков, звернулася до суду з поданням про заміну йому невідбутої частини покарання більш м'яким на підставі п. 1 ч. 4 ст. 82 КК України. Суд відмовив у клопотанні, зазначивши, що Чаков скоїв злочин, маючи судимість за раніше вчинений злочин, що був кваліфікований за ч. 2 ст. 286 КК України і, отже, строк для застосування до Чакова ст. 82 КК України ще не настав.

Чи правильно вирішив суд?

3. Під час відбування покарання у вигляді виправних робіт гр. Пересунько захворіла на гепатит. Вона звернулася до суду про звільнення її від подальшого відбування покарання.

Яке рішення може прийняти суд?

4. Гр. Цвіркун був засуджений до довічного позбавлення волі за вбивство трьох осіб. За три роки він звернувся з проханням до Президента України про помилування.

Яке реагування має бути щодо цього звернення?

5. Гр. Караєв був засуджений до двох років виправних робіт. Одночасно своїм рішенням суд зобов'язав його відшкодувати матеріальну шкоду потерпілому в розмірі 2500 грн. За місяць після набрання чинності вироку Караєв був звільнений від покарання за законом про амністію. Оскільки на цей момент Караєв відшкодував тільки 200 грн, він звернувся до суду з проханням відмінити відшкодування ним 2300 грн і стягнути з потерпілого сплачені 200 грн, позаяк він (Караєв) амністований.

Яке рішення має прийняти суд?

Література [2–4; 10; 13; 15; 22; 23; 25; 27–29; 40–42; 48]

Тема 17. Судимість

Питання для самоконтролю

1. Які правові наслідки пов'язані із судимістю?
2. Що означає погашення судимості?
3. Зняття судимості та його умови.

Практичні завдання

1. Підготуйте реферат за темою “Обчислення строків погашення судимості”.
2. Підготуйте реферат за темою “Відмінність зняття судимості від погашення судимості”.

Задачі

1. Гр. Загорайчук був засуджений до одного року обмеження волі із застосуванням ст. 75 КК України з іспитовим строком два роки. Як додаткове покарання йому було призначено позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю строком три роки.

Коли буде погашено судимість Загорайчука за умов, що він не порушить вимог, викладених у ст. 75-78 КК України?

2. Гр. Таранов був засуджений до чотирьох років позбавлення волі за злочин середньої тяжкості та за два роки був умовно-достроково звільнений від відбування покарання.

Як мають бути обчислені строки погашення його судимості?

3. Гр. Шикун був засуджений за злочин середньої тяжкості до позбавлення волі та за рік після відбуття покарання знову скоїв тяжкий злочин, за який був засуджений до позбавлення волі.

Як у цьому разі повинні обчислюватися строки його судимості?

4. Гр. Терехов був засуджений до штрафу і після його сплати звернувся до суду про зняття з нього судимості.

Яке рішення має прийняти суд щодо цього звернення?

5. Гр. Фиркало засуджений на 2 роки обмеження волі з додатковим покаранням у вигляді трьох років позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю.

Коли настане строк погашення його судимості?

Література [2–4; 22; 23; 25; 27–29; 40–42; 48]

Тема 18. Примусові заходи медичного характеру і примусове лікування

Питання для самоконтролю

1. Що означають поняття “примусові заходи медичного характеру” і “примусове лікування”.
2. З якою метою застосовуються примусові заходи медичного характеру й примусового лікування?
3. Що спільного та відмінного в покаранні з одного боку і примусових заходах медичного характеру і примусовому лікуванні — з іншого?
4. Чим відрізняються примусові заходи медичного характеру від примусового лікування?
5. До кого можуть бути застосовані примусові заходи медичного характеру?
6. Види примусових заходів медичного характеру.
7. Який порядок продовження, зміни або припинення застосування примусових заходів медичного характеру?

Практичні завдання

1. Підготуйте реферат за темою “Примусове лікування осіб, що скоїли злочини та мають психічну хворобу, що становить небезпеку для життя інших осіб”.
2. Підготуйте реферат за темою “Види примусових заходів медичного характеру та критерії їх призначення”.

Задачі

1. Гр. Іванченко згвалтував неповнолітню, за що був притягнутий до кримінальної відповідальності. Під час досудового слідства у справі Іванченко захворів, як встановила судово-психіатрична експертиза, на психічне захворювання, що позбавляє його здатності усвідомлювати свої дії (бездіяльність) або керувати ними. Проте під час скоєння злочину він був у стані осудності.

Як повинен вирішити справу суд?

2. Гр. Роботягов притягнутий до кримінальної відповідальності за ст. 122 КК України (нанесення умисних середньої тяжкості тілесних ушкоджень). Судово-психіатричною експертизою Роботягов був визнаний обмежено осудним.

Які рішення у його справі може прийняти суд?

3. Гр. Радченко, перебуваючи у нетверезому стані, скоїв вбивство. Призначаючи покарання, суд у вирокі застосував до Радченка примусове лікування від алкоголізму.

Оцініть рішення суду.

4. Суд застосував до гр. Шенкеля, якого визнав неосудним, примусові заходи медичного характеру, які полягали в його госпіталізації до психіатричного закладу із звичайним наглядом. За рік після цього лікар-психіатр, який надавав Шенкелю психіатричну допомогу, дійшов висновку, що останній одужав і відпустив його додому, передавши на піклування родичам.

Ваша думка щодо рішення лікаря.

Література [2; 4; 22; 23; 25; 27–29; 40; 41]

Тема 19. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх

Питання для самоконтролю

1. Чому відносно неповнолітніх злочинців передбачені пільгові умови їх кримінальної відповідальності, покарання і звільнення від покарання?
2. Які існують особливості звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності?
3. Які види покарання можуть бути застосовані до неповнолітніх? Особливості їх призначення.
4. Примусові заходи виховного характеру.
5. Які існують особливості умовно-дострокового звільнення неповнолітніх від відбування покарання?
6. Які існують особливості строків давності при звільненні неповнолітніх від кримінальної відповідальності та від відбування покарання, призначеного вироком суду?
7. Особливості погашення та зняття судимості щодо неповнолітніх.

Практичні завдання

1. Підготуйте реферат за темою “Призначення покарання у вигляді позбавлення волі неповнолітнім”.
2. Підготуйте реферат за темою “Порядок звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру”.

Задачи

1. Суд на підставі ч. 1 ст. 97 КК України звільнив від кримінальної відповідальності неповнолітнього Ланка, який вкрав валізи з речами на вокзалі (ч. 1 ст. 185 КК України), і застосував до нього примусові заходи виховного характеру.

Чи правильно вчинив суд?

2. До 12-річного Сударкова суд застосував примусові заходи виховного характеру, оскільки він скоїв суспільно небезпечне діяння — вбивство через необережність шкільного приятеля.

Чи правильно вирішив справу суд?

3. Суд засудив неповнолітнього Попандопуло до одного року позбавлення волі за умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони.

Чи правильно вчинив суд?

4. 18-річний Кошак звернувся до суду із проханням достроково зняти з нього судимість, яку він має за зґвалтування.

Як повинен вчинити суд?

5. Суд призначив неповнолітньому Шкуркові покарання у виді позбавлення волі строком на 8 років за ч. 2 ст. 121 КК України і строком на 12 років за п. 4 ч. 2 ст. 115 КК України, а остаточне покарання за сукупністю злочинів встановив у вигляді позбавлення волі строком на 16 років.

Чи правильне рішення суду?

Література [1-3; 8; 15; 22; 23; 25; 27-29; 39-42]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Нормативна

1. *Конституція* України від 28 червня 1996 р.
2. *Кримінальний кодекс* України від 5 квітня 2001 р.
3. *Кримінально-виконавчий кодекс* України від 11 липня 2003 р.
4. *Кримінально-процесуальний кодекс* України від 28 грудня 1960 р.
5. *Кодекс* України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р.
6. *Закон* України “Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю” від 30 червня 1993 р. (із подальшими змінами).

7. Закон України “Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі” від 1 грудня 1994 р. (із подальшими змінами).
8. Закон України “Про органи і служби у справах неповнолітніх та спеціальні установи для неповнолітніх” від 24 січня 1995 р. (із подальшими змінами).
9. Закон України “Про боротьбу з корупцією” від 5 жовтня 1995 р. (із подальшими змінами).
10. Закон України “Про застосування амністії в Україні” від 1 жовтня 1996 р. (із подальшими змінами).
11. Закон України “Про податок з доходів фізичних осіб” від 22 травня 2003 р. (із подальшими змінами).
12. Положення про дисциплінарний батальйон у Збройних Силах України: Затв. Указом Президента України від 5 квітня 1994 р.
13. Положення про порядок здійснення помилування (із подальшими змінами): Затв. Указом Президента України від 12 квітня 2000 р.
14. Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей: Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 22 січня 1996 р.
15. Постанови Пленуму Верховного Суду України. — К., 2004.
16. Рішення Верховного Суду України: Щорічник. — 2003.
17. Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень: Затв. наказом МОЗ України від 17 січня 1995 р.

Основна

18. Баулін Ю. В. Обставини, що виключають злочинність діяння. — Х., 1991.
19. Бондарів В. В. Насильство серед військовослужбовців. — К., 2002.
20. Воробей П. А. Теорія і практика кримінально-правового ставлення в вину. — К., 1997.
21. Дячук С. І. Виконання наказу чи розпорядження у кримінальному праві. — К., 2001.
22. Коржанський М. Й. Науковий коментар Кримінального кодексу України. — К., 2001.
23. Кримінальне право України. Загальна частина / За ред. М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. — К., 2004.
24. Кримінальне право України. Особлива частина / За ред. М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. — К., 2004.

25. *Кримінальне* право України. Загальна частина / За ред. В. А. Клименко, М. І. Мельника. — К., 2004.
26. *Кримінальне* право України. Особлива частина / За ред. В. А. Клименко, М. І. Мельника. — К., 2004.
27. *Кримінальний* кодекс України. Науково-практичний коментар / За ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. — К., 2003.
28. *Кримінальне* право України (у запитаннях і відповідях). — К., 2003.
29. *Кримінальне* право України (альбом схем). — К., 2003.
30. *Крылова Н. Е., Серебrenикова А. В.* Уголовное право современных зарубежных стран. — М., 1999.
31. *Кудрявцев В. Н.* Общая теория квалификации преступлений. — М., 1999.
32. *Лейленд П.* Кримінальне право. Злочин. Покарання. Судочинство. Англійський підхід. — К., 1996.

Додаткова

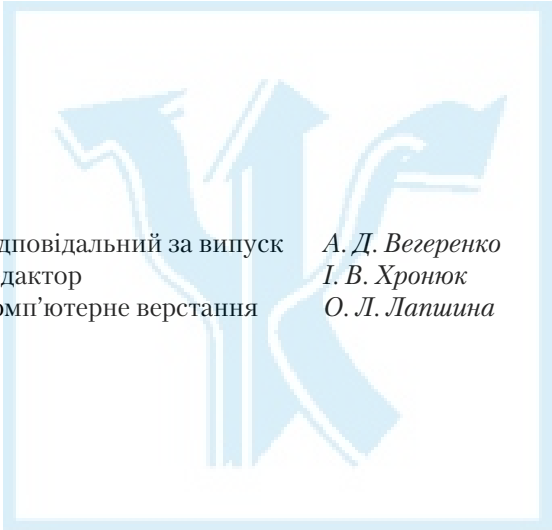
33. *Международное* уголовное право / Под ред. В. Н. Кудрявцева. — М., 1999.
34. *Мельник М. І.* Корупція — корозія влади. — К., 2003.
35. *Мельник М. І.* Хабарництво. — К., 2000.
36. *Міжнародно-правові* стандарти поведінки представників правоохоронних органів при підтриманні правопорядку. — К., 2002.
37. *Музика А. А.* Відповідальність за злочини у сфері обігу наркотичних засобів. — К., 1998.
38. *Навроцький В. О.* Теоретичні поняття кримінально-правової кваліфікації — К., 1999.
39. *Навроцький В. О.* Наступність кримінального законодавства України. — К., 2001.
40. *Науково-практичний* коментар Кримінального кодексу України / За ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. — К., 2003.
41. *Науково-практичний* коментар до Кримінального кодексу України / За ред. С. С. Яценко. — К., 2003.
42. *Новий* Кримінальний кодекс України: питання застосування і вивчення. — К., 2002.
43. *Новицький Г. В.* Поняття і форми співучасті у злочині за кримінальним правом України. — К., 2001.

44. *Тацій В. Я.* Об'єкт і предмет злочину у кримінальному праві України. – Х., 1994.
45. *Тростюк З. А.* Понятійний апарат Особливої частини Кримінального кодексу України – К., 2003.
46. *Уголовное право зарубежных стран.* – М., 2003.
47. *Фесенко Є. В.* Злочини проти здоров'я населення та системи заходів з його охорони.
48. *Юридична* енциклопедія. У 6 т. – К., 1998–2004.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Зміст дисципліни “Кримінальне право (Загальна частина)”	5
Теми самостійної роботи студентів.....	6
Список літератури	26

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *І. В. Хронюк*
Комп'ютерне верстання *О. Л. Лашина*

МАУП

Зам. № ВКЦ-2884

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП